

РОЗВИТОК НАВИЧОК СПОНТАННОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

І.А. Сидоренко

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Успішне формування іншомовних усномовленнєвих навичок передбачає розвиток двох видів мовлення: підготовленого мовлення та непідготовленого, спонтанного мовлення. Іншомовне спонтанне мовлення – це рівень володіння іноземною мовою, на якому мовець здатний без підготовки, без опори на попередньо задані мовні одиниці або шаблони використати засвоєний мовленнєвий матеріал в комбінаціях та ситуаціях, які не мали місця в попередніх видах роботи на занятті [1, с.170]. При цьому, важливо пам'ятати, що підготовлене та спонтанне мовлення не можуть бути різними етапами роботи зі студентами, вони тісно пов'язані між собою, адже підготовлене усне мовлення виступає засобом навчання та є одним з перехідних етапів формування умінь непідготовленого мовлення.

При непідготовленому іншомовному мовленні студенти немовних спеціальностей стикаються, як правило, з певними труднощами: з одного боку, їм потрібно швидко будувати висловлювання, забезпечуючи при цьому його змістовий аспект. З іншого боку, потрібно коректно оформлювати висловлювання мовними засобами. Ці процеси вимагають складних мовно-розумових операцій, до яких більшість студентів немовних спеціальностей виявляються неготовими. Оскільки у студентів іншомовні автоматизми знаходяться лише на етапі формування, то операції відбору мовних знаків, їх правильної граматичної та синтаксичної організації здійснюються ще, в значній мірі, на рівні підсвідомості. Долати такі труднощі можна за допомогою відповідних вправ у підготовленому мовленні, адже у цьому випадку відсутність автоматизмів мовлення може частково компенсуватися роботою пам'яті.

Важливо, щоб починаючи вже з перших занять, на одному й тому ж занятті після виконання мнемічних, інтерактивних вправ, переказів текстів, усних тем, аудіювання, перегляду відеоматеріалів та інших вправ, що сприяють розвитку мовленнєвих навичок, викладач невимушено, але, при цьому, раціонально створював ситуації для спонтанного говоріння: студенти можуть висловлюватися індивідуально, говорити в парах, працювати в малих групах чи колективно обговорювати якусь проблему. Це спонукатиме студентів до активної взаємодії, сприятиме готовності розпочати розмову, залучивши для цього всі необхідні мовні засоби та навички.

Спонтанне мовлення може бути як діалогічним, так і монологічним. Реактивність, спонтанність, темп непідготовленої мови розвиваються в діалозі; ініціативність, логічність, послідовність – в монологі.

Вміння непередготовленого мовлення зазвичай формуються в три етапи. Перший етап характеризується виконанням детермінованих умовно-комунікативних вправ, другий – частково детермінованих комунікативних вправ, на третьому етапі викладач повинен створювати комунікативні ситуації для формування самостійного вміння ініціативного і реактивного мовлення як з використанням, так і без використання будь-яких підготовлених мовних опор та шаблонів.

На першому етапі студентам пропонується виконувати детерміновані умовно-комунікативні продуктивні вправи, які спрямовані на формування вміння з'ясувати щось з прочитаного тексту, висловлювання співрозмовника, доповнювати почуту інформацію, задавати питання та відповідати на них, узагальнювати сказане. Одиницею висловлювання може виступати окрема фраза, репліка чи речення.

На другому етапі варто пропонувати частково детерміновані вправи, в яких мовна реакція студента детермінується за допомогою візуальної наочності, зображальних, вербальних чи комбінованих опор. Студенти мають скласти реактивні репліки, тоді як ініціативні підказуються за допомогою вже готових мовних шаблонів. Кожен студент повинен самостійно обирати, розширювати дані шаблони, самостійно інтерпретувати наочність, висловлювати власні думки за допомогою введених фраз, кліше, котрі вже повинен мати у своєму словниковому запасі.

Виконуючи вправи заключного етапу, студентам необхідно виявляти повну самостійність щодо вміння реагувати на почуте висловлювання, водночас актуалізуючи власне ініціативне мовлення, використовуючи вивчені комунікативні моделі і фразеологічні єдності. Для цього слід постійно переходити від традиційного методу активного навчання іноземної мови до комунікативного з обов'язковим використанням інтерактивних методів навчання (навчальні ігри, дискусії, форуми, семінари, конференції, обговорення презентацій та проектів, кейс-метод, метод “мозкової атаки”). Ці методи спрямовані на розвиток не лише творчого потенціалу студентів, але й на їх вміння мислити, швидко реагувати на почуту інформацію та коректно будувати власні висловлювання.

Література:

1. Білан Н. М. Формування навичок іншомовного професійного спілкування майбутніх фахівців аграрного профілю / Н. М. Білан // Молодь і ринок. – 2016. – № 3. – С. 168-172.
2. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому навчальному закладі освіти / О. Б. Тарнопольський // Навчальний посібник. – Фірма “ІНКОС”, 2006. – С. 16-29.
3. Canal M. From communicative competence to communicative language pedagogy / M. Canal // Richards J. and Schmidt R., (eds.) Language and Communication. – London : Longman, 1983. –P. 9 – 27.